

FÖLJSAMT FÖRÄLDRASKAPS- STÖD

VINJETTER SOM METOD FÖR
FAMILJECENTRALERS ARBETE MED
FAMILJER EFTER MIGRATION

Nina Tryggvason
Linnéa Åberg
Anette Bolin

Väg-
ledning

FÖRFATTARE

Nina Tryggvason är förskollärare, socionom och lektor i socialt arbete på Högskolan Väst. Hennes forskning rör barns delaktighet, familj och föräldraskap.

Linnéa Åberg är lektor och forskare i socialt arbete på Högskolan Väst. Hennes forskning och undervisning handlar om skärningen mellan socialt arbete och global migration, och om hur strukturellt utsatta grupper och individer möts av och interagerar med välfärdsstaten och socialt arbete. Ett specifikt fokus är flerspråkighet och språklig rättvisa. Målgrupper är allt från barn, familj och äldre till personer med funktionshinder.

Anette Bolin är socionom och professor i socialt arbete vid Högskolan Väst, där hon undervisar på socionomprogrammet samt på lärarutbildningen. Hennes forskningsintresse rör social barn och ungdomsvård.

Denna vägledning beskriver hur man kan utveckla arbetssätt med hjälp av så kallade vinjetter och vänder sig till dig som arbetar på familjecentral.

Vinjetterna beskriver situationer som föräldrar och personal kan möta i vardagen.

Materialet bygger på ett flerårigt forskningsprojekt om familjecentralers arbete med familjer som lever i långvarig väntan efter migration och syftar dels till att lyfta fram familjernas uttalade behov av stöd som tar hänsyn till transnationella livssituationer, dels till att utveckla och uppvärdera det praktiska vardagsstödet som en avsiktlig och integrerad del av familjecentralernas arbete snarare än något som sker vid sidan av och i skymundan.

Vägledningen har tagits fram i samverkan med Föreningen för familjecentralers främjande (FFFF), Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt föräldrar och medarbetare på olika familjecentraler. För att utveckla vinjetterna har vi genomfört workshoppar på familjecentraler i Göteborg, Malmö och Åmål. En sista testning genomfördes med familjecentralnätverket i Sjuhärad.

Vi vill rikta ett varmt tack till alla föräldrar, all personal och referensgruppen för ert stora engagemang och kloka reflektioner under workshopparna samt till Erik Nordberg för illustrationerna till vinjetterna.

INNEHÅLL

Introduktion	4
Principer för vägledningen.....	4
Materialets struktur.....	4
Bakgrund	5
Transnationellt föräldraskap.....	5
Praktiskt vardagsstöd.....	6
Vinjettmetoden	7
Hur vinjetterna kan användas.....	7
<i>Verksamhets- och kompetensutveckling</i>	7
<i>Strategiskt arbete och samverkan</i>	7
<i>Föräldrastödande aktiviteter</i>	7
Utformning och test av vinjetterna.....	8
Genomförande	10
Förberedelser.....	10
Upptstartsövning.....	11
Vinjettarbete.....	11
Uppföljning.....	11
Vinjetter	12
Vinjetter för föräldrar och personal.....	12
Vinjetter för personal.....	16

INTRODUKTION

Mycket av dagens föräldrastöd baseras på olika program, manualer och modeller som inte alltid är anpassade för skilda målgrupper eller till att det kan ske samhällsförändringar som påverkar familjecentralens uppdrag, såsom förändrad migrationslagstiftning. Att arbeta med en vinjettmetod är en del av det vi kallar följsamt föräldraskapsstöd, för med hjälp av vinjetter kan man anpassa arbetet utifrån såväl arbetsgruppens som målgruppens förändrade behov.

Det här materialet kan hjälpa dig som arbetar på familjecentral att bli stärkt i det arbete du redan gör och/eller få idéer om hur det kan utvecklas. Vinjetterna är tänkta att användas som stöd för att lyfta fram olika perspektiv och reflektera över erfarenheter hos familjer som dels har familjemedlemmar i olika länder, dels har behov av praktiskt och materiellt stöd i sin vardag. Reflektionerna kan i sin tur ligga till grund för verksamhetsutveckling på olika nivåer, samverkansarbete med aktörer utanför familjecentralen eller förbättrade föräldrastödjande aktiviteter (se sidan 7). Vägledningen kan även fungera som inspiration för hur man i annat utvecklingsarbete kan använda sig av vinjettmetoden tillsammans med föräldrar.

Principer för vägledningen

Vägledningen knyter på flera sätt an till familjecentralernas uppdrag så som det beskrivs i *Nationell vägledning Familjecentral*¹. Här följer några principer för hur materialet är tänkt att användas.

Barnperspektiv och barns rättigheter. Vägledningen utgår från ett barnperspektiv och främjar barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Genom att stärka föräldrar

¹ Föreningen för familjecentralers främjande (2022).

Nationell vägledning Familjecentral – samverkan för barns bästa!

i deras livssituation ges indirekt stöd till barns utveckling, hälsa och välbefinnande. Det inkluderar att uppmärksamma barns och föräldrars vardagliga behov i både lokala och transnationella familjesammanhang.

Jämlika uppväxtvillkor. Vägledningen ska bidra till att stärka barns vardagsmiljö i hemmet och på fritiden genom utveckling av stöd som minskar ojämlikhet, främjar trygghet och skapar förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor.

Delaktighet. Vägledningen ska bidra till att föräldrar ges reella möjligheter till delaktighet i utformningen av verksamhetens aktiviteter och det stöd som erbjuds.

Förebyggande och tidiga insatser. Vinjetterna bygger på nära, realistiska och erfarenhetsbaserade beskrivningar av barns och föräldrars vardag, vilket möjliggör insatser som möter familjers behov i ett tidigt skede.

Flexibilitet och lokal anpassning. Materialet är dynamiskt och kan anpassas till såväl samhällsförändringar som familjers olika behov och familjecentralers lokala förutsättningar.

Utforskande och icke-dömande förhållningssätt. All användning av vägledningen ska präglas av ett lyssnande, öppet och icke-dömande förhållningssätt. Professionella ska möta såväl varandra som föräldrar med respekt, nyfikenhet och lyhördhet.

Materialets struktur

I nästa avsnitt ges en kort beskrivning av bakomliggande forskningsprojekt och de resultat som ligger till grund för vinjetterna. Därefter följer ett avsnitt med vad en vinjettmetod innebär, förslag på områden inom vilka metoden kan användas och reflektioner från utformningen och testningen av vinjetterna.

I efterföljande avsnitt beskrivs genomförandet av metoden. Först ges exempel på vilka förberedelser som krävs, såsom rekrytering och gruppsammansättning. Därefter följer förslag på uppstartsfrågor som kan hjälpa till att få igång ett samtal och tips inför själva vinjettarbetet. Avslutningsvis presenteras tankar om hur arbetet med vinjetterna kan följas upp så att det som framkommer ger avtryck i familjecentralens sätt att arbeta.

Till sist presenteras vinjetterna tillsammans med frågor som kan bidra till att fördjupa samtalen. För att underlätta utskrift och användning av materialet är vinjetterna med tillhörande frågor placerade på separata sidor.

BAKGRUND

Under senare år har migrationslagstiftningen genomgått genomgripande förändringar. Bland annat har permanenta uppehållstillstånd i stor utsträckning ersatts av tidsbegränsade och kraven för familjeåterförening skärpts. För många familjer innebär det en långvarig och ofta osäker väntan som begränsar familjelivet. För familjecentralerna, som erbjuder ett brett utbud av stöd med mödra- och barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst under samma tak, utgör dessa familjer en viktig målgrupp.

Mot denna bakgrund genomförde vi under 2022–2024 en forskningsstudie om hur personal på familjecentraler arbetar för att stödja familjer som befinner sig i ett långvarigt väntanstillstånd, vilken utmynnat i rapporten *Följsamt föräldraskapsstöd på familjecentraler*². Studien inleddes med en nationell enkät till samtliga familjecentraler i Sverige. Därefter följde observationer och intervjuer med personal och föräldrar på familjecentraler där många besökare har erfarenhet av migration och väntan. Vi följde särskilt arbetet med familjer i väntan på två olika familjecentraler, en i en storstad och en i en mindre kommun.

Resultatet visar att väntanstillståndet medför många utmaningar, såsom att skapa trygghet, stabilitet och förutsägbarhet trots svåra boendeförhållanden, att få pengarna att räcka till och att hantera de emotionella påfrestningar det innebär att leva i väntan. Trots dessa utmaningar visade sig många föräldrar ha konstruktiva strategier för att hjälpa och skydda sina barn, inte minst i form av att ge omsorg och kärlek.

Resultatet visar också att det pågår ett omfattande och kreativt utvecklingsarbete på familjecentralerna och att socialarbetare, i nära samverkan med andra yrkesgrupper, kontinuerligt försöker anpassa sitt arbete till behoven hos familjer som lever under osäkra villkor. Samtidigt är detta arbete ofta osynligt, det vill säga inte fullt ut etablerat

² Tryggvason, N., Åberg, L., MacInnes, H. & Bolin, A. (2025). *Följsamt föräldraskapsstöd på familjecentraler: förebyggande socialt arbete med familjer i väntan efter migration*. Rapport i korthet, Högskolan Väst.

eller systematiserat, och därmed i behov av vidareutveckling. Det är en central anledning till att denna vägledning tagits fram.

Två tydliga behov framträdde i studien:

- stärkt stöd för transnationellt föräldraskap
- ett utökat praktiskt vardagsstöd för familjer som lever i långvarig väntan.

Transnationellt föräldraskap

Transnationella familjer är familjer som trots att de lever utspridda över nationsgränser upprätthåller starka band och ett gemensamt ansvar för familjens välbefinnande genom ett engagemang både ”här” och ”där”. Föräldrar i sådana familjer uttrycker i intervjuerna ett behov av utökat stöd och en önskan om att det transnationella föräldraskapet synliggörs, och personalen på familjecentralerna bekräftar att transnationella familjer sällan omfattas av specifika arbetssätt.

Att en förälder och/eller ett eller flera syskon befinner sig i ett annat land innebär en extra påfrestning för familjer i väntan, med saknad och försök att hålla ihop familjelivet och kanske planera för en framtida återförening. Förutom att det innebär en stor emotionell belastning för både barn och föräldrar påverkar det spelet på flera sätt. Trots digitala kommunikationsvägar, och ibland möjligheten att resa, kan det för föräldern på distans vara svårt att upprätthålla anknytning, intimitet och föräldraauktoritet. Samtidigt kan den närvarande föräldern uppleva ensamhet i sitt ansvar och ett starkt tryck att få kontakten mellan barnet och den andra föräldern att fungera. I intervjuerna beskrivs telefon- och videosamtal vara viktiga men också utmanande, särskilt för små barn som tycks ha svårt att knyta an till en förälder de endast möter på en skärm.

Ytterligare en aspekt är att stora delar av familjens nätverk, exempelvis mor- och farföräldrar och andra närstående, saknas i den lokala omgivningen. Föräldrar beskriver även här en ständig längtan och saknad, men säger också att den ofta täta digitala kontakten fungerar som ett viktigt stöd och en källa till råd och trygghet.

Slutligen kan transnationella familjesituationer också innebära att familjen står inför en eventuell framtida flytt, frivillig eller ofrivillig, till ett annat land, och att inte veta vad som väntar kan skapa oro och osäkerhet.

”
Resultatet visar att väntanstillståndet medför många utmaningar

Praktiskt vardagsstöd

I observationerna av föräldrastödjare i deras vardag framkom hur de på olika sätt försöker tillgodose familjers akuta behov av mat, kläder, tak över huvudet och ekonomiskt stöd. Detta ”praktiska” arbete riktas särskilt till familjer i utsatta situationer och utdragna väntanstillstånd. En återkommande målgrupp är ensamstående mammor med flera barn och mycket begränsade ekonomiska resurser. Dessa mammor ansvarar ensamma för barnen antingen för att pappan befinner sig i ett annat land eller för att han efter en separation inte längre är delaktig i barnens liv.

Det praktiska arbetet är ofta osynligt eftersom det sällan lyfts fram i kollegiala sammanhang. I stället ges utrymme åt frågor som rör föräldraskapsutbildning, barns utveckling, samspelet mellan barn och föräldrar och arbetet med familjer och barn som har särskilda svårigheter och kanske redan tidigare varit i kontakt med socialtjänsten.

Att det praktiska arbetet inte är en integrerad och synlig del av deras uppdrag innebär att föräldrastödjare i stor utsträckning själva kan välja hur mycket de vill engagera sig i det. Vissa lägger ner mycket tid och energi och försöker hitta kreativa lösningar, medan andra i högre grad hänvisar till andra välfärdstjänster. Föräldrastödjarna beskriver också arbetet på ett motsägelsefullt sätt: ibland förminskas det och nämns i förbifarten, som något de ”bara” ska göra, i andra fall framstår det som att det egentligen inte ingår i deras arbetsuppgifter eller till och med är något de inte får ägna sig åt. Samtidigt visar resultaten att några av de största utmaningar som familjerna i väntan upplever är av materiell karaktär, såsom problem att hitta ett passande boende och att få pengarna att räcka till. I intervjuerna framhåller också många ur personalen att just det praktiska stödet är en av deras viktigaste arbetsuppgifter för att skapa trygghet och stabilitet i barnens vardag och det är också det stöd som värderas högst av föräldrarna.

I analysen framträder olika former av osynligt praktiskt arbete. Det ena utgörs av akuta insatser som sker i stunden och syftar till att avlasta i en pressad situation. Det andra handlar om att ge ett mer långsiktigt och helhetsinriktat stöd, med målet att skapa stabilare livsvillkor över tid.

Avlastande i stunden. Syftet med det avlastande arbetet är att ge omedelbar hjälp till familjer som befinner sig i en akut bristsituation och saknar sådant som är nödvändigt för att klara vardagen. Den akuta bristen kan bero på att familjen saknar tillräcklig försörjning, att reglerna för ekonomiskt bistånd har förändrats eller att det stöd de får inte täcker deras grundläggande behov.

Avlastande insatser aktualiseras ofta när en förälder kommer med ett dokument eller en blankett som behöver fyllas i, eller när föräldrastödjaren uppmärksammar att familjen behöver omedelbar hjälp, till exempel med blöjor eller mat till sitt barn. Arbetet med att möta dessa behov består av tre typer av praktiska uppgifter: att samla in (exempelvis mat, kläder); att ringa (exempelvis vården, socialtjänsten); pappersarbete/digitalt arbete (exempelvis fondansökningar, att fylla i blanketter). Detta stöd ges både till familjer som personalen känner väl och till familjer de bara haft kortvarig kontakt med. Arbetet är i hög grad ad hoc, situationsstyrt och reaktivt. Det saknar långsiktig planering och sker i stunden, som en omedelbar insats för att avlasta familjen när behovet är som mest akut.

Stabiliseringsarbete. Stabiliseringsarbetet är istället ett mer långsiktigt arbete för att bidra till att bygga upp ett hem och skapa en stabil miljö för familjerna och en förutsägbar fritid för barnen. Arbetet utgår från en helhetssyn på vad ett hem innebär, där såväl materiella som sociala och symboliska aspekter beaktas, och där barnets perspektiv är centralt. Föräldrastödet är flexibelt och anpassas efter familjens situation och behov.

Liksom det avlastande arbetet kan stabiliseringsarbetet omfatta insamling och vidareförmedling av föremål. Men till skillnad från de akuta insatserna kräver stabiliseringsarbetet planering och ett långsiktigt engagemang, och därmed mer tid. Det kan innebära att personalen utvecklar ett nätverk av aktörer för att bidra med en större mängd saker eller är en hjälpare hand i familjens bostad, allt för att stödja en mer varaktig stabilitet i familjens liv. Stabiliseringsarbetet kan också utgöras av att i samarbete med föreningar, kulturskola eller bibliotek skapa en regelbunden gruppsamverksamhet för barn som behöver meningsfulla aktiviteter som skapar glädje och förutsägbarhet i vardagen, trots den osäkra situation de befinner sig i.

Det praktiska vardagsstödet är alltså varken en självklar eller synlig del av familjecentralernas formella uppdrag. I många fall utförs det som ett slags dolt och ad hoc-baserat arbete, beroende av enskilda medarbetares engagemang och lokala förutsättningar, vilket vi vill råda bot på.

”
I analysen framträder
olika former av osynligt
praktiskt arbete.

VINJETTMETODEN

En vinjett är en kort, verklighetstrogen beskrivning av en situation eller ett scenario. Vinjetter kan användas för att synliggöra behov, normer, värderingar eller etiska ställningstaganden och stimulera reflektion, ensam eller i grupp. Styrkan med vinjettmetoden är att den uppmuntrar till att fundera över och prata om en situation som rör någon annan, gärna (men inte nödvändigtvis) utifrån egna erfarenheter, och reflektera kring den. Fiktiva vinjetter kan användas för att avdramatisera känsliga ämnen, då deltagare då inte behöver avslöja hur de agerat i enskilda fall³.

Hur vinjetterna kan användas

Vinjetterna i denna vägledning är skapade för att synliggöra upplevelser och behov bland familjer som lever i långvarig väntan efter migration, uppnå gemensam förståelse i arbetsgruppen och utveckla både befintliga och nya arbetssätt. Vinjett 1–4 är skapade för både föräldrar och personal, medan vinjett 5–8 är för endast personal. Beroende på vilket syfte utvecklingsarbetet har kan de användas på olika sätt. Nedan ger vi förslag på områden som kan vara aktuella.

Verksamhets- och kompetensutveckling

- för personal som arbetar på familjecentral
- tillsammans med föräldrar

³ Kullberg, C. & Brunberg, E. (2007). "Vinjetter som verktyg i studier av välfärdsprofessioner". I E. Brunberg & E. Cedersund (red.), *Välfärdspolitik i praktiken: om perspektiv och metoder i forskning*, Uppsala: NSU Press, s. 175–195.

Vinjetterna kan användas som underlag för att utforska nuvarande arbetssätt kopplade till de teman som de tar upp. Syftet är då att synliggöra arbetsuppgifter och identifiera interna utvecklingsområden på familjecentralen.

Genom att arbeta med vinjetterna tillsammans med både föräldrar och personal skapas möjlighet att systematisera brukarerfarenheter. Värdefullt är då att ställa frågor om föräldrars erfarenheter, hur arbetet bedrivs utifrån rådande praktik och vilken kunskap kring transnationellt föräldraskap och praktiskt vardagsstöd som finns internt. På så sätt kan man tydliggöra vilka kunskaper och arbetssätt som behöver stärkas eller tillföras verksamheten.

Strategiskt arbete och samverkan

- på ledningsnivå och strategisk nivå
- för att utveckla samverkan med andra aktörer

Vinjetterna kan användas inom ledningsgruppen och/eller i samverkan med andra aktörer i syfte att öka brukarinflytandet. De kan med fördel fungera som underlag för strategiska diskussioner om familjecentralens ansvars- och utvecklingsområden.

Vidare kan vinjetterna användas för att sprida kunskap till andra aktörer utifrån de behov som familjecentralen har uppmärksammat och för att utveckla samverkansområden i syfte att ge bästa möjliga stöd till familjer som efter migration lever under osäkra villkor.

Föräldrastödjande aktiviteter

- på selektiv nivå
- på indikerad nivå

Vinjetterna kan användas i det direkta arbetet med brukare för att på selektiv gruppnivå utforska föräldrars erfarenheter och behov relaterade till transnationellt föräldraskap och praktiskt vardagsstöd. Ett exempel är att utifrån ett styrkeperspektiv synliggöra föräldrars goda föräldraskap, kreativitet och resurser och därefter identifiera ytterligare stödbehov. Det transnationella perspektivet och praktiska vardagsstödet kan med fördel integreras i befintliga föräldrastödsprogram på familjecentralen.

Vinjetterna kan troligen användas än mer dynamiskt på indikerad individuell nivå. Det är inget vi prövat under utformningen, men det togs upp av workshopdeltagarna som ett möjligt användningsområde. Till exempel kan vinjetter som rör praktiskt vardagsstöd hjälpa till att synliggöra fattigdom och materiella behov hos den familj man arbetar med, och vinjetter om transnationellt föräldraskap bidra till att utforska resurser i föräldrars transnationella sociala nätverk men också belysa eventuella problem.

Utformning och test av vinjetterna

Vinjetterna i vägledningen har tagits fram utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. De har utvecklats utifrån forskningsresultaten i studien av familjecentralers arbete (se rapporten *Följsamt föräldraskapsstöd på familjecentraler*⁴) med familjer i långvarig väntan efter migration. De har också testats genom workshoppar med föräldrar (vinjett 1–4), erfaren personal och representanter från nationella aktörer med lång erfarenhet av familjecentralarbete (FFFF och SKR). På samtliga tre familjecentraler upplevde både föräldrar och personal att metoden i all sin enkelhet är mycket givande och ett bra sätt att få igång ett konstruktivt samtal om svåra ämnen.

En sådan fiktiv situation skapar bra samtal fast det inte är ett personligt problem just nu. Det är viktigt att som personal vara beredd att agera på de svar man får.

personal

Tack för att ni gör detta, för att ni utvecklar verksamheten.

förälder

För att bevara studiedeltagarnas anonymitet har vi satt samman flera föräldrars berättelser om likartade upplevelser till en vinjett. Det resulterade i åtta vinjetter som beskriver olika typer av situationer med koppling till den komplexa livssituation migration ofta innebär. Nedan presenteras vinjetterna på rubriknivå och hur samtalen utvecklades under workshoparna. För vissa vinjetter tar vi också upp möjliga fallgropar att vara uppmärksam på.

4 Tryggvason, N., Åberg, L., MacInnes, H. & Bolin, A. (2025). *Följsamt föräldraskapsstöd på familjecentraler: förebyggande socialt arbete med familjer i väntan efter migration*. Rapport i korthet, Högskolans Väst.

Vinjett 1: Mamma som lever här med syster och ett barn på tre år, pappan är kvar i kriget. Det här visade sig vara en situation som många, både föräldrar och personal, känner igen och som väckte ett starkt engagemang. Vinjetten stimulerade till prat om olika positioner: barn, mamma, pappa, den andra föräldern, förälder ”här” och förälder ”där”. I de grupper där både mammor och pappor deltog underlättades samtalen om vad det innebär att inneha olika positioner.

Bland föräldrarna stimulerade vinjetten till samtal om rädslan för socialtjänsten och att våga söka råd och stöd av personalen. Den genererade också samtal om vad familjecentralen redan gör, men även om vad den behöver göra mer av såsom att inkludera föräldern på distans genom att i högre grad använda digitala kanaler.

Vinjett 2: Pappa som har barn i Sverige men också i hemlandet, där en akut situation plötsligt uppstår. Vinjetten kan generera samtal i olika riktningar, till exempel om mammors och pappors olika uppgifter och ansvar i relation till familjen, om hur det är att inte ha kontroll och kunna ge säkerhet till sina barn och om hur man kan stödja familjesammanhållningen och syskonrelationer trots fysiskt avstånd.

I denna vinjett visade det sig vara extra viktigt att vara utforskande och icke-dömande. Det finns annars en risk att hamna i stereotypa föreställningar om mammors och pappors föräldraroller kopplat till kultur. I de grupper där pappor deltog fick samtalet fler perspektiv, så att ha grupper med både mammor och pappor kan vara ett bra sätt att undvika stereotyper och fördjupa reflektionerna. Ett annat sätt kan vara att i vinjetten byta ut pappa mot mamma och se om det blir någon skillnad i samtalet.

Vinjett 3: Familj som vistats länge på familjecentralen ska utvisas. Denna vinjett beskriver en situation som många är oroliga för och samtidigt tycker är svår att prata om. Den aktualiserar att olika familjemedlemmar, inte minst barn i olika åldrar, kan behöva olika typer av stöd och bidrag i workshoparna till idéer om hur man kan rusta familjer på olika sätt. Några förslag som kom upp är att göra minnesböcker åt barnen och att hålla kvar kontakten med familjen som en ”brygga” ett tag efter utvisningsbeslutet. Det ansågs viktigt, särskilt för barnen, för att minska känslan av förlust när personal som varit viktiga för dem ”försvinner”.

Vinjetten visade sig väcka stark omsorg om barnen, vilket gör att man riskerar att hamna i ett fördömande av föräldrarnas agerande. I denna vinjett är det därför extra viktigt att utforska föräldrarnas motiv på ett icke-dömande sätt.

Vinjett 4: Saknad och ”goda” råd. Även denna vinjett beskriver något som många föräldrar känner igen. De vittnade om försök att hantera saknad av familjemedlemmar, platser, vänner och praktisk hjälp i vardagen och att balansera de olika råd de får från olika håll.

Hos personalen väckte insikten att föräldrar behöver hantera råd från så många olika håll en ambivalens, en vilja att å ena sidan ge råd utifrån egna preferenser, å andra sidan respektera att man kan vara förälder på olika sätt. Den väckte också frågor om hur olika typer av kunskap, såsom personlig erfarenhet och vetenskapliga rön, ska värderas.

Vinjett 5: Ung mamma som är ensam och uttröttad. Denna vinjett väckte igenkänning bland personalen och stimulerade till berättelser inte bara om vad man tidigare gjort utan också om vad man skulle kunna göra ytterligare för att hjälpa mamman, vilket är viktigt för utvecklingsarbetet. Här visade det sig vara centralt att få med samtliga professioner i samtalet för att få fram olika perspektiv och många kreativa idéer om hur insatsen kan förbättras.

Vinjett 6: Det standardiserade programmet för hembesök bidrar inte med det familjen behöver. Den här vinjetten bidrog till samtal om olika typer av standardiserade program och manualer i relation till familjers behov. Personalen kände igen sig i att vissa program inte alltid stämmer överens med det familjerna behöver och vittnade om att de i sådana fall behöver anpassa sig till situationen. De tog också upp att familjer inte alltid berättar om sin situation och ber om stöd, men att ett hembesök kan ge mer information.

Vinjetten genererade väldigt olika samtal på de olika familjecentralerna. En sak som skilde sig åt är hur mycket och på vilket sätt man arbetar med andra verksamheter, såsom ideella organisationer, för att ge materiellt stöd. Vissa visade sig ha utarbetade samarbeten, medan andra hänvisar familjer till verksamheter de känner till utan att ha ett aktivt samarbete med.

Reflektion

Något som inte kom upp i workshoparna men som vi själva har reflekterat över är att det är viktigt att utgå från att familjer kan se ut på olika sätt. Det kan exempelvis innebära att ett barn har samkönade föräldrar eller omges av andra viktiga personer än föräldrarna.

Vinjett 7: Förälder som söker upp föräldrastödare och ber om hjälp. Workshoparna visar på en stor variation i hur mycket och på vilket sätt man hjälper till på olika familjecentraler men också mellan personal på samma central. En del försöker hjälpa familjen i vardagen, till exempel genom att skriva intyg till Majblomman för att de ska få ekonomisk hjälp, medan andra ringer handläggare på Migrationsverket för att ta reda på vad som gäller för att hjälpa familjen att förstå sin situation.

Föräldrar sägs ofta be om hjälp i sin kontakt med Migrationsverket, men eftersom det sker ständiga och snabba förändringar av lagar och regelverk gällande migration tycker många ur personalen att det är svårt att hjälpa. Flera sade sig hamna i ett dilemma när föräldrar vill att de ska skriva intyg till Migrationsverket: trots att de inte tror att det kommer att hjälpa, väljer många ändå att skriva intyget.

Känslan av osäkerhet och av att själv inte veta tillräckligt ger bättre förståelse för familjernas situation, och för att kunna hjälpa säger sig personalen behöva mer kunskap eller samarbeten som kan ge juridisk rådgivning. I vinjettarbetet är det av vikt att inte fastna i bristen på kunskap utan att fortsätta utforska hur personalen kan utveckla sin kompetens på området.

Vinjett 8: Problem med myndigheter och verksamheter. Vinjetten stimulerar till samtal om olika typer av förvaltningar där familjer riskerar hamna mellan stolarna och hur familjecentralen kan hjälpa till. Många ur personalen har erfarenhet av att föräldrar vill ha hjälp med myndighetskontakter, inte minst när det gäller svårbegripliga blanketter och svårigheter att få tag i personal, vilket resulterade i samtal både om hur de kan hjälpa familjerna direkt och om hur de kan samverka mer med andra på en generell nivå och skapa överenskommelser om vem som gör vad. Som en deltagare sa: ”Vi behöver alla mer kunskap om vad olika professioner kan göra för familjen.”

I en av workshoparna lyftes ett exempel på när det funnits olika synsätt på en arbetsuppgift, i det här fallet orosanmälan. På förskolan var man osäker på hur man skulle prata med föräldrarna och gjorde orosanmälan direkt, medan familjecentralen gav familjen förslag på vad de kunde göra innan orosanmälan blev ett faktum och ansökte om stöd från socialtjänsten tillsammans med familjen. Fallet har lett till en överenskommelse om att testa ett nytt arbetssätt tillsammans med förskolan.

Vi behöver alla mer kunskap om vad olika professioner kan göra för familjen.

Förberedelser i korthet

- Börja alltid med vinjett 1–4, då föräldrarnas erfarenheter utgör grunden för det fortsatta arbetet.
- Att låta föräldrarna börja samtalet om respektive vinjett skapar större engagemang, djup och relevans i reflektionerna.
- Vid gemensamma pass (vinjett 1–4) bör det vara minst lika många föräldrar som personal: rekommenderad gruppstorlek är 7–9 personer (4–5 föräldrar och 3–4 personal).
- Det är en fördel att både mammor och pappor deltar.
- Det är inte nödvändigt att föräldrarna har en komplex livssituationer just nu – tidigare erfarenheter kan vara bättre.
- Flerspråkighet ska möjliggöras och tolk användas vid behov.
- Tolk på plats fungerar bättre än telefontolk vid gruppdiskussioner.
- Vid personalpass (vinjett 5–8) bör alla professioner på familjecentralen vara representerade.
- Samtalsledare behövs för att leda samtalet.
- En person bör ansvara för att ta anteckningar och en för tidsramarna.
- Inbjudan ska betona att föräldrarnas kunskaper är lika viktiga som, och ibland viktigare än, personalens.
- Föräldrar ska känna sig välkomna genom tydlig inbjudan samt fika och/eller lunch.
- Uppstartsövningar är viktiga för att deltagarna ska känna trygghet och delaktighet.

GENOMFÖRANDE

Förberedelser

Oavsett i vilket syfte vinjettmetoden används krävs noggranna förberedelser. Här tänker vi oss att syftet är verksamhetsutveckling och därför ett scenario där alla åtta vinjetter används (de fyra första tillsammans med både föräldrar och personal och de fyra återstående med enbart personal), men det går också bra att använda enskilda vinjetter, till exempel vid strategiskt arbete eller kompetensutvecklande insatser. Vid testningen av materialet gick vi igenom samtliga vinjetter under en heldag: på förmiddagen arbetade föräldrar och personal tillsammans och på eftermiddagen fortsatte personalen med de återstående vinjetterna. Det visade sig vara lite väl mastigt för personalen, så arbetet kan med fördel delas upp på två tillfällen. Oavsett är det viktigt att föräldrarna deltar vid det första passet (vinjett 1–4), då deras erfarenheter och reflektioner bör utgöra utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Att låta föräldrarna börja och få stort utrymme att berätta skapar ofta ett starkt engagemang och ger de gemensamma reflektionerna både djup och relevans.

Det är också av vikt att ha en bra **gruppsammansättning**. Föräldrarna bör vara minst lika många som personalen, och fyra–fem föräldrar och tre–fyra personal ger en lagom gruppstorlek på sju–nio deltagare. I testningen av vinjetterna framkommer mer nyanserade berättelser och fler perspektiv i de grupper där både mammor och pappor deltog, varför det är en stor fördel att båda finns representerade. Av särskild vikt är att föräldrarna inte tror att de måste prata om sig själva, även om det är bra om de har eller haft erfarenheter liknande de i vinjetterna. Det är alltså inte nödvändigt att rekrytera föräldrar som lever under komplexa villkor just nu, det kan snarare vara en fördel att erfarenheten ligger några år tillbaka i tiden. En annan aspekt är flerspråkighet. Det är viktigt att föräldrarna tillåts uttrycka sig på det språk som de är mest bekväma med, vilket kan kräva tolk. I så fall är det viktigt att tolken/tolkarna är på plats. Det fungerar inte lika bra med telefontolk, då en sådan har svårt att hantera när flera pratar samtidigt, så som det blir vid gruppdiskussioner.

I det efterföljande arbetet med enbart personal är det värdefullt att alla de olika professionerna på familjecentralen representeras. Skulle det betyda att det tillkommer någon ytterligare än de tre–fyra som deltagit tidigare gör det ingenting.

För att samtalen ska flyta på och inte bli för ytlig eller ensidiga behövs en **samtalsledare**. Dessutom behövs **någon som antecknar** vad som framkommer och **någon som håller koll på tiden**.

Det krävs också en del **praktiska förberedelser**, inte minst att se till att ha en lämplig lokal där deltagarna kan vara ostörda under tiden samtalen pågår. Viktigt är också att föräldrarna känner sig välkomna, till exempel genom en trevligt formulerad inbjudan. I den bör det vara tydligt att det är föräldrarnas kunskaper och erfarenheter som efterfrågas, och att deras bidrag är av samma vikt som personalens – ibland till och med av större vikt, då de kan lyfta erfarenheter som personalen inte känner till. Ett annat sätt att göra så att föräldrarna känner sig väl mottagna är att bjuda dem på fika och/eller lunch. Då vi testade vinjetterna började vi dagen med en morgonfika och bjöd efter avslutad sittning på lunch. Det gjorde att vi under avslappnade former kunde prata om deltagarnas förväntningar inför dagen och sedan om hur de upplevt att vara med.

Uppstartsövning

För att lägga grunden för ett bra samtal är det viktigt att skapa en inlyssnande och trygg stämning och att alla får säga något i början av övningen. Om det dröjer för länge innan man sagt något finns det risk att man inte vågar göra sin röst hörd. Vi lät därför alla förmiddagens deltagare – föräldrar, personal och även samtalsledaren själv – berätta om en plats som är viktig för dem. Det visade sig väcka minnen och känslor som skapade en fin stämning i rummet, vilket underlättade och fördjupade det fortsatta samtalet.

I gruppen med enbart personal, med vinjetter om praktiskt vardagsstöd, bad vi var och en att berätta om en situation i vardagen som de inte klarar själva utan behöver be om hjälp med.

Vinjettarbete

När alla deltagare fått komma till tals delas utskriften av den första vinjetten ut (översatt till de språk som föräldrarna främst talar, om det behövs). Samtalsledaren läser därefter upp vinjetten. Det är viktigt ur tre perspektiv: för det första kan man inte förutsätta att

Vinjetterna

Se alla vinjetter med start på nästa sida. Först kommer fyra om transnationellt föräldraskap (för föräldrar och personal) och därefter fyra om praktiskt vardagsstöd (för enbart personal). Vinjetterna ligger på separata sidor för att underlätta utskrift.

alla kan läsa, för det andra ökar förståelsen av innehållet om man samtidigt som man får den uppläst för sig kan följa med i texten och för det tredje är alla då redo att börja samtalet samtidigt, vilket stärker fokus på uppgiften.

För att stimulera till dialog och reflektion kring vinjetterna och familjecentralens arbete behöver samtalsledaren ställa frågor till deltagarna. Exempel på sådana frågor finns i anslutning till respektive vinjett i materialet. Samtalsledarens roll är också att hålla i strukturen, se till att alla kommer till tals och ställa följdfrågor eller fördjupande frågor utan att själv ta för mycket utrymme. Ett tips för att få en samtalsledare som inte är för engagerad i den egna familjecentralens arbete och riskerar att ”tycka för mycket” är att låna in en samordnare från en annan familjecentral. Det gäller också att se till att deltagarna pratar med varandra, snarare än till samtalsledaren.

Den som antecknar behöver, snarare än att själv delta i samtalet, kunna fånga upp de viktiga poänger som förs fram och på slutet sammanfatta vad gruppen kommit fram till.

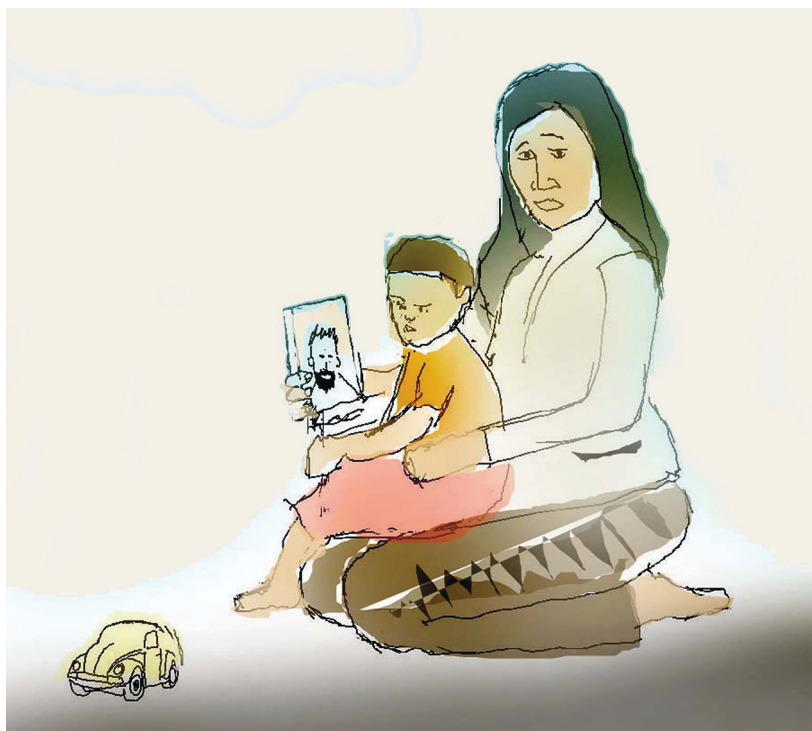
När ämnet är uttömt delas nästa vinjett ut.

Uppföljning

Att följa upp vinjettarbetet är viktigt för att säkerställa att erfarenheter tillvaratas ordentligt. Hur uppföljningen genomförs beror på i vilket syfte och därmed hur vinjetterna använts – med föräldrar, i arbetsgruppen på familjecentralen, i ledningsgruppen eller i samverkan med andra aktörer.

En rekommendation är att i anslutning till workshopen, eller under ett tillfälle så snart som möjligt, gå igenom anteckningar och annat som framkommit för att i ett protokoll konkretisera vad som ska göras, vem som ska göra det och hur det ska genomföras för att ge bäst avtryck i verksamheten. En princip kan vara att alla involverade (utom föräldrar) får ett mindre eller större uppdrag. Uppdragen bör inte vara för omfattande, avancerade eller betungande. De kan exempelvis handla om att ta reda på något, pröva en ny rutin, skapa en ny aktivitet, införa arbetsuppgifter som tidigare inte omfattats av några arbetsbeskrivningar (såsom praktiskt vardagsstöd), förstärka eller etablera samverkan med andra aktörer eller integrera transnationellt föräldraskap och praktiskt vardagsstöd i redan existerande aktiviteter såsom föräldrautbildningar och hembesök.

Till sist bokas ett uppföljningstillfälle där utfallen av de olika uppdragen rapporteras. Om det, som i det här fallet, handlar om verksamhetsutveckling på en familjecentral rekommenderas samordnaren hålla uppföljningen på det gemensamma husmötet.

Frågor: transnationellt föräldraskap

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilket stöd tror du att barnet/barnen behöver i den här situationen?
- Vilket stöd tror du att föräldrarna *behöver* och *skulle vilja ha* i en sådan situation?
- Erbjuder familjecentralen det stöd som barnet/barnen behöver och föräldrarna vill ha? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Vad hindrar respektive möjliggör erbjudandet av det stöd som behövs?
- Vet föräldrar om vilket stöd de kan få i den här situationen? I så fall: vilket stöd känner de till? Om inte: varför är det så?
- Hur skulle stödet kunna förbättras eller utvecklas?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var pappa istället för mamma?

Vinjett 1

Mamma som lever här med syster och ett barn på tre år, pappan är kvar i kriget

Elena flydde till Sverige när det utbröt krig i hennes hemland. Hon lever här tillsammans med sin syster och sin son på 3,5 år. Pappan är kvar eftersom män inte får lämna landet.

Elena besöker ofta familjecentralen för att sonen ska få träffa andra barn. En dag berättar hon för personalen hur svårt det är för pappan och sonen att upprätthålla sin kontakt. I början var sonen ledsen och saknade sin pappa och förstod inte varför han inte var där, men numera tycks han inte tänka så mycket på det. De pratas ofta vid alla tre via Whatsapp, men Elena upplever att pappan inte vet hur han ska göra för att prata med sonen som blivit alltmer ointresserad av samtalen. Elena försöker hjälpa till genom att säga saker som *Ska du visa pappa vad du har där?* eller ge förslag på vad pappan kan fråga om, och hon känner sig ibland som en tolk mellan dem. Nu är hon orolig för att pappan och sonen helt ska tappa kontakten. Det delar hon framför allt med andra vänner i samma situation. På familjecentralen har Elena tagit del av en föräldrautbildning, men där ingick inte temat att ha en förälder på distans.

En dag kommer Elena till öppna förskolan och är upprörd. Det har uppstått ett bråk mellan henne och pappan. Pappan känner att han håller på att förlora kontakten med sonen, då sonen ofta säger nej när Elena frågar om de ska prata med varandra. Därför vill han att Elena och sonen ska flytta tillbaka till hemlandet. Elena är i valet och kvalet, och kan inte fatta ett beslut. Är det säkert för deras son att återvända? Samtidigt förstår hon att pappan saknar dem, och hon vill inte att sonen ska förlora sin relation med pappan.

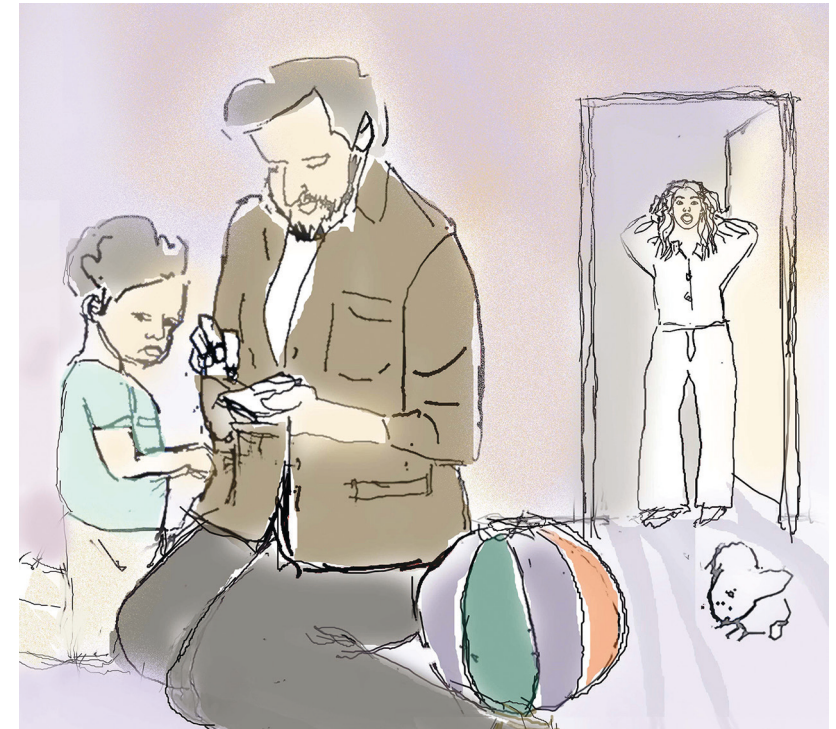
Vinjett 2

Pappa som har barn i Sverige men också i hemlandet, där en akut situation plötsligt uppstår

Abdi kom till Sverige för sex år sedan och har ett tillfälligt uppehållstillstånd som blivit förlängt en gång. Nu väntar han på besked om ytterligare förlängning. Han har tidigare varit gift och har två barn i yngre tonåren i hemlandet. Under flykten träffade han en kvinna som han nu lever med. Tillsammans har de ett litet barn. Familjen är ofta på familjecentralen, ibland tillsammans men oftast är det Abdi som tar hand om barnet eftersom hans fru arbetar.

Abdi brukar vara engagerad i allt barnet gör och deltar i allt från sångsamling till pyssel. En dag märker personalen att Abdi verkar orolig. Han tittar hela tiden på sin mobil, samtalar emellanåt med någon och tappar helt fokus på sitt barn. Personalen blir irriterad över det bristande engagemanget. Vad de inte vet är att det har skett en naturkatastrof i området där Abdis äldre barn bor. Han har till slut fått tag i dem och försöker trösta och lugna dem i den svåra situation de befinner sig. Abdi känner sig splittrad, med ansvar för barn både ”här” och ”där”.

Familjecentralens personal upplever att de känner Abdi, hans sambo och deras barn, och tycker att de har en fin kontakt. Men de känner inte till att han är pappa även till två andra barn.

Frågor: transnationellt föräldraskap

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilket stöd tror du att barnet/barnen behöver i den här situationen?
- Vilket stöd tror du att föräldrarna *behöver* och *skulle vilja ha* i en sådan situation?
- Erbjuder familjecentralen det stöd som barnet/barnen behöver och föräldrarna vill ha? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Vad hindrar respektive möjliggör erbjudandet av det stöd som behövs?
- Vet föräldrar om vilket stöd de kan få i den här situationen? I så fall: vilket stöd känner de till? Om inte: varför är det så?
- Hur skulle stödet kunna förbättras eller utvecklas?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var mamma istället för pappa?

Frågor: transnationellt föräldraskap

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilket stöd tror du att barnet/barnen behöver i den här situationen?
- Vilket stöd tror du att föräldrarna *behöver* och *skulle vilja ha* i en sådan situation?
- Erbjuder familjecentralen det stöd som barnet/barnen behöver och föräldrarna vill ha? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Vad hindrar respektive möjliggör erbjudandet av det stöd som behövs?
- Vet föräldrar om vilket stöd de kan få i den här situationen? I så fall: vilket stöd känner de till? Om inte: varför är det så?
- Hur skulle stödet kunna förbättras eller utvecklas?

Vinjett 3

Familj som vistats länge på familjecentralen ska utvisas

En familj med tre barn på 3, 5 och 9 år som tillbringat mycket tid på familjecentralen har fått ett utvisningsbeslut. De har varit i Sverige i flera år, började komma till familjecentralen redan när det äldsta barnet var 2 år och har fortsatt komma med de yngre barnen som är födda och uppvuxna i Sverige. Inte ens det äldsta barnet har några minnen av landet de nu utvisas till.

Föräldrarna är mycket oroliga för hur allt ska bli och vill inte berätta för de yngre barnen att de måste lämna Sverige. Det äldsta barnet har fått veta vad som hänt men får inte tala om det för sina yngre syskon. Föräldrarna är mycket bestämda på den punkten.

Personalen på familjecentralen ser att 9-åringen, som ibland är med sina syskon på öppna förskolan, har förändrats. Från att ha varit en glad och lekfull pojke som trivts i skolan verkar han nu nedstämd och klagar över att han har ont i magen. Föräldrarna har också kallats till skolan för samtal om att pojken är arg och slår andra barn.

Även 5-åringen, som har ett funktionshinder, är mer stillsam än tidigare och verkar väldigt uppmärksam på och vill inte lämna sin mamma som ofta gråter. Familjecentralen har tidigare bidragit med hjälpmedel och resurser för hennes räkning, bland annat via habiliteringen som tagit fram ett bildstöd för kommunikation.

Familjecentralens personal funderar på om och i så fall hur de ska kunna stödja familjen under denna process.

Vinjett 4

Saknad och "goda" råd

En mamma, Sarah, är ofta på familjecentralen med sina två barn på 1 och 3,5 år och har särskilt kontakt med föräldrastödjaren Birgitta. Sarahs mamma och pappa bor kvar i landet hon migrerat från och hon har inte kunnat besöka dem på många år. Sarah har också två systrar. En av dem bor i Tyskland och den andra i USA. De kan därför inte hjälpa till praktiskt men försöker stötta henne genom att dela med sig av sina erfarenheter av föräldraskap. Sarah känner en stark saknad efter föräldrarna och systrarna, som ibland blir tung att bära. Hon vill visa sina barn var hon kommer ifrån, hur det ser ut, känns, luktar och smakar. Birgitta brukar få se bilder på familjen och höra berättelser om hur det var när Sarah var liten. På kvällarna när barnen har somnat blir Sarah ofta ledsen.

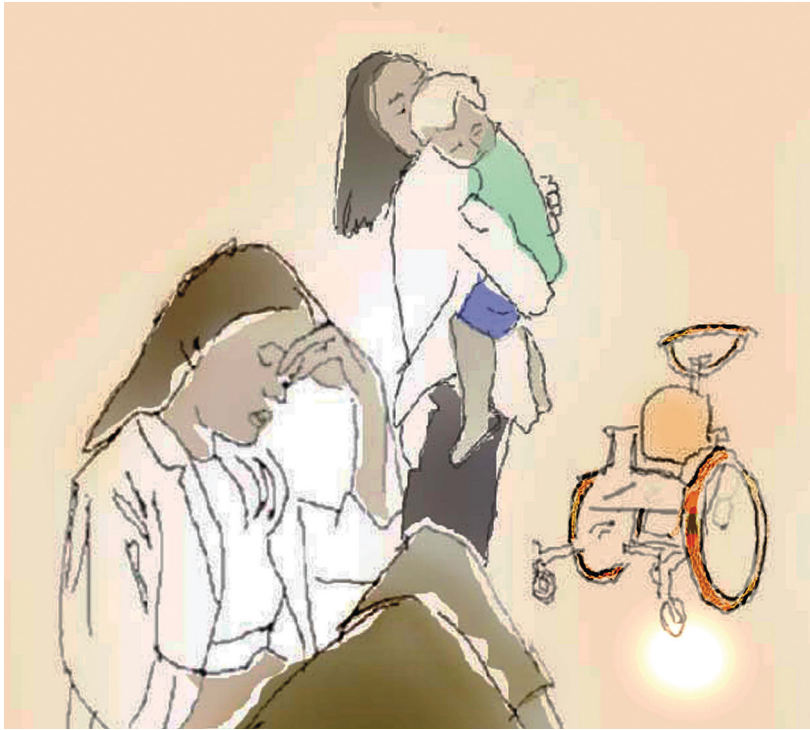
Som relativt nybliven mamma har Sarah många frågor om hur hon ska bete sig som förälder. De kan handla om hur och när barnen ska sova eller äta och vad man ska göra när de gråter eller är arga. Sarah ber ofta om råd från såväl Birgitta och förskolepedagogerna som sin mamma och pappa och sina systrar. Ibland stämmer råden överens, men ibland kan de gå isär och Sarah vet inte vem hon ska lyssna på och hur hon ska hantera sin sorg och saknad.

Samtidigt som de vill stärka Sarah att bli mer säker på sig själv som förälder tycker flera i personalen att det kan vara svårt att hitta en balans mellan privata övertygelser och professionella kunskaper. Ibland går dessa två inte ihop.

Frågor: transnationellt föräldraskap

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilket stöd tror du att barnet/barnen behöver i den här situationen?
- Vilket stöd tror du att föräldrarna *behöver* och *skulle vilja ha* i en sådan situation?
- Erbjuder familjecentralen det stöd som barnet/barnen behöver och föräldrarna vill ha? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Vad hindrar respektive möjliggör erbjudandet av det stöd som behövs?
- Vet föräldrar om vilket stöd de kan få i den här situationen? I så fall: vilket stöd känner de till? Om inte: varför är det så?
- Hur skulle stödet kunna förbättras eller utvecklas?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var pappa istället för mamma?

Frågor: praktiskt vardagsstöd

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att avlasta i stunden?
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att stabilisera situationen på sikt?
- Erbjuder vi sådana insatser? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Hur motiverar och synliggör du dessa insatser internt, externt och/eller till föräldrar?
- Vad hindrar respektive möjliggör insatserna?
- Hur kan familjecentralen utveckla och systematisera sitt praktiska arbete för att underlätta vardagen för familjer efter migration?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var pappa istället för mamma?

Vinjett 5

Ung mamma som är ensam och uttröttad

Flera på familjecentralen är oroliga för den ensamstående mamman Mai, som har en flicka som på grund av funktionshinder har stora behov. Dottern är svensk medborgare genom sin pappa, men kontakten med honom är bruten. Mai själv väntar sedan ett år på beslut om uppehållstillstånd. Hon har dålig ekonomi och saknar stabilt boende. Just nu bor hon på soffan hos yttligt bekanta. Hennes psykiska och fysiska hälsa är kraftigt påverkad av den utdragna väntan, bristen på besked från myndigheter och oron för dotterns utveckling.

Trots sin utsatta situation visar Mai stor initiativförmåga och engagemang. Hon är aktiv i att söka stöd för sin dotters räknning och skulle själv vilja fortsätta studera, men risken för sammanbrott är påtaglig. Viss hjälp, såsom matkasse från kyrkan, når henne men administrativa hinder gör att hon nekas försörjningsstöd. Om situationen inte förbättras riskerar dottern att omhändertas.

Vinjett 6

Det standardiserade programmet för hembesök bidrar inte med det familjen behöver

Familjecentralen har ett utarbetat program för samarbete mellan BVC-sköterska och föräldrastödjare som innebär att de gör upprepade gemensamma hembesök till nyblivna föräldrar. Besöken har fokus på barnet och rör ämnen såsom föräldrar/barnrelationen, mat- och sovrutiner och språkstimulans.

En dag besöker de Aisha och hennes bebis, som är nyinflyttade i kommunen, för att prata om barnsäkerhet. Väl där inser föräldrastödjaren att hemmet saknar det mesta som brukar finnas i ett hem. Aisha ser uttröttad ut och det visar sig att hon och barnet sover på en madrass på golvet i lägenhetens ena rum. I det andra rummet sover Aishas syster med sina två barn, även de på en madrass. I övrigt finns det få möbler och saker i lägenheten.

Aisha säger först att hon inte behöver någon hjälp och verkar ovillig att prata med föräldrastödjaren. Så småningom berättar hon att barnet håller henne vaken på nätterna och att de behöver kläder, blöjor och välling men inte har några pengar. Det blir aldrig något prat om barnsäkerhet, och nu funderar föräldrastödjaren på hur hon kan hjälpa Aisha.

Frågor: praktiskt vardagsstöd

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att avlasta i stunden?
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att stabilisera situationen på sikt?
- Erbjuder vi sådana insatser? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Hur motiverar och synliggör du dessa insatser internt, externt och/eller till föräldrar?
- Vad hindrar respektive möjliggör insatserna?
- Hur kan familjecentralen utveckla och systematisera sitt praktiska arbete för att underlätta vardagen för familjer efter migration?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var pappa istället för mamma?

Frågor: praktiskt vardagsstöd

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att avlasta i stunden?
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att stabilisera situationen på sikt?
- Erbjuder vi sådana insatser? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Hur motiverar och synliggör du dessa insatser internt, externt och/eller till föräldrar?
- Vad hindrar respektive möjliggör insatserna?
- Hur kan familjecentralen utveckla och systematisera sitt praktiska arbete för att underlätta vardagen för familjer efter migration?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var mamma istället för pappa?

Vinjett 7

Förälder som söker upp föräldrastödjare och ber om hjälp

En dag står en pappa, Yonas, med en pojke på 2 år i dörren till föräldrastödjaren Aminas kontor. Det visar sig att han har hört från sina grannar att Amina kan hjälpa honom att söka pengar till barnkläder. Utöver 2-åringen har han tre äldre barn på 5, 7 och 9 år.

I samtalet framkommer att Yonas saknar uppehållstillstånd och vill ha hjälp även i kontakten med Migrationsverket. Hans yngsta son har PUT (permanent uppehållstillstånd) eftersom mamman till barnet är svensk medborgare. Två av de äldre barnen har TUT (tidsbegränsat uppehållstillstånd) i ett år och det äldsta barnet saknar uppehållstillstånd liksom sin pappa. Yonas förstår inte varför det är så olika och hur han ska göra för att alla i familjen ska få stanna i Sverige.

När Amina dagen efter tar upp familjens situation på ett möte med kollegor finns det olika uppfattningar om vad man kan och ska göra för familjen. En kollega säger att det är svårt att veta vad som är rätt i sådana lägen då lagstiftningen ändras hela tiden och att hon brukar hänvisa till volontärarbetande jurister för rådgivning. En annan säger att han tvärtom alltid brukar hjälpa till så mycket han kan och själv ringer upp Migrationsverket för att få information.

Vinjett 8

Problem med myndigheter och verksamheter

Mamman Adele och föräldrastödjaren Karin har känt varandra länge. Adele har fött ett barn i Sverige och ett i ett annat land. Hon har tillsammans med sin man, som ännu inte har fått uppehållstillstånd, ett krångligt anknytningsärende hos Migrationsverket. Karin har hjälpt till så mycket hon kan.

Adele har också svårigheter med förskolan. Barnen behöver vara där på heltid för att hon ska kunna ta del av en utbildning som hennes handläggare på Arbetsförmedlingen har ordnat. Hon ser fram emot utbildningen, men förskolans personal ringer redan till Adele titt som tätt för att ett av barnen är ledset och enligt dem inte orkar så långa dagar i förskolan.

Adele har försökt att prata med förskolepersonalen, men upplever att de inte förstår hennes situation. Hon vill att Karin ska följa med henne dit och prata med dem. Karin vet att många föräldrar har stött på problem i kontakten med just den förskolan och att det är svårt att rekrytera personal dit. Hon funderar mycket över hur familjecentralen och förskolan skulle kunna förbättra samarbetet, både gällande den här familjen och på längre sikt.

Frågor: praktiskt vardagsstöd

- Känner du igen den här situationen eller har varit med om liknande? Berätta!
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att avlasta i stunden?
- Vilka insatser skulle vi kunna erbjuda för att stabilisera situationen på sikt?
- Erbjuder vi sådana insatser? I så fall: hur och i vilken omfattning?
- Hur motiverar och synliggör du dessa insatser internt, externt och/eller till föräldrar?
- Vad hindrar respektive möjliggör insatserna?
- Hur kan familjecentralen utveckla och systematisera sitt praktiska arbete för att underlätta vardagen för familjer efter migration?
- Vilken skillnad skulle det bli i dina reflektioner om föräldern i vinjetten var pappa istället för mamma?

Forskargrupperna på **Institutionen för individ och samhälle** på Högskolan Väst publicerar forskning med fokus på barn, unga, unga vuxna och familjer.

Forskning på Institutionen för individ och samhälle

www.hv.se/om-oss/organisation/institutioner/individ-och-samhalle/forskningios

Nina Tryggvason, Högskolan Väst
nina.tryggvason@hv.se

Linnéa Åberg, Högskolan Väst
linnea.berg@hv.se

Anette Bolin, Högskolan Väst
anette.bolin@hv.se

